

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida

številka 4 / 2019

KOLOFON

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida
letnik 18, številka 4 / 2019
ISSN 1854-4096

Izhaja 4-krat letno v elektronski in zvočni obliki in je brezplačna.

Spletna stran: <http://www.zveza-slepih.si/rikoss/>

Izdaja: Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije

Glavni, odgovorni in tehnični urednik: Marino Kačič

Uredniški odbor / sodelavci: Aleš Kuhar, Anja Uršič, Brane But, Metka Pavšič, Safet Baltič, Slavica Bukovec Zupanič

V reviji se objavlja priporočila in izsledke testiranj nove specialne IKT opreme, strokovne članke o spoznanjih z relevantnih področij, možnostih za izobraževanje, delo, prosti čas, o izkušnjah v povezanosti/vključenosti, o osebnih življenjskih in delovnih izkušnjah ljudi z okvaro vida, njihovih svojcev, strokovnjakov vseh podpornih služb in drugo. Vsi prispevki so avtorizirani, avtentični in se nanašajo na področje "ljudje z okvaro vida".

=====

Avtorske pravice za prispevke, sprejete v objavo, pripadajo reviji Rikoss. Uredništvo si pridržuje pravico preurediti ali spremeniti dele besedila, če tako zahteva jasnost in razumljivost, ne da bi o tem prej obvestili avtorja. Avtorji prispevkov so odgovorni za avtentičnost besedila in svoja stališča.

© Revija Rikoss (ime, oblika in vsebina) je zaščiten z zakonom o avtorskih pravicah. Revija ali katerikoli njen del ne smeta biti razmnožena ali spremenjena v kakršni koli obliki (elektronski, zvočni, tiskani ali drugi obliki) brez predhodnega pisnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic: © Revija RIKOSS in Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

Domov Uredništvo Naročite brezplačen Rikoss

=====

KAZALO

UVODNIK: Za enake možnosti dostopa do spletnih informacij

Certifikat A3C in Zakon o dostopnosti do spletišč in mobilnih aplikacij

Slavica Bukovec Zupanič

AVTOPORTRET: Irena Temlin

Sem človek z veliko pozitivne energije, vesele narave in rada se družim s prijatelji

POPOTNIŠKI UTRINKI: Po daljnih poteh Avstralije

Anja Uršič

INTEGRACIJA: Kako berejo osebe z okvaro vida?

Slavica Bukovec Zupanič

INVALIDSKO VARSTVO: **Štetje časa poklicne** rehabilitacije slepih v zavarovalno dobo

Brane But

DOBRO JE VEDETI: Ovire je treba premagovati

Življenjska zgodba nekega majhnega dečka – 1. del

Jožsib

PAMETNI TELEFONI: Predstavitev aplikacij za navigacijo v

zaprtih prostorih, aplikacije za snemanje zvočnih

posnetkov, multifunkcijske aplikacije in aplikacije za

prepoznavo predmetov s pomočjo kamere

Safet Baltič

NAMIGI IN NASVETI: Firefox Send - **odlično orodje za deljenje datotek**, Odkrivanje slabih sektorjev pogona **računalnika**

Brane But

NOVIČKE: Dioptra vision news 2019, V nekaterih javnih **knjižnicah možna uporaba pripomočkov za osebe z okvaro vida**, Kakšna bo prihodnost razvoja belih palic, Elektronska informacijska zdravstvena pisarna, Astronomija osebam z okvaro vida odslej dostopnejša

Aleš Kuhar in Jožef Gregorc

MEDNARODNE NOVIČKE: Pregled aktivnosti EBU 2019, **Poročilo EBU o 33. členu CRPD, Vprašalnik o vključujoči izobraževalni mobilnosti**, Izjava WBU ob mednarodnem dnevu mest, Implementacija ciljev trajnostnega razvoja

Anja Uršič

UVODNIK: Za enake možnosti dostopa do spletnih informacij

Certifikat A3C in Zakon o dostopnosti do spletišč in mobilnih aplikacij

Avtor: **Slavica Bukovec Zupanič**

Lektoriranje: *Albert Kolar*

Pošlji komentar

Dostop do informacij je ena od osnovnih pravic vsakega posameznika v sodobni družbi. Prav ta pa je slepim in slabovidnim osebam dostikrat otežen. V prispevku bosta prikazani dve orodji za izboljšanje spletne dostopnosti; prvo s predznakom ozaveščanja in drugo s zakonsko podlago: certifikat A3C, dostopno vsem, ter Zakon o dostopnosti do spletišč in mobilnih aplikacij.

Certifikat spletne dostopnosti A3C

Oglejmo si torej najprej, kaj slepim in slabovidnim osebam otežuje dostop do informacij na spletu. Boštjan Vogrinčič o tem pravi: »Na spletu se slepi in slabovidni srečujemo z veliko težavami, ki nam onemogočajo brskanje in iskanje informacij. Ena večjih težav, na katere naletimo, so sliderji. To so gibljivi elementi na spletni strani, ki neprenehoma spreminjajo fokus bralniku zaslona. Problem so tudi vtičniki za različna družabna omrežja, ki so velikokrat vgrajeni sredi zelenega besedila. Vsekakor pa je lahko težava tudi zgradba strani in še veliko drugih ovir.«

Z namenom, da bi krepili zavedanje o pomenu dostopnosti in nagrajevali primere dobrih praks, je Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije (ZDSSS) v sodelovanju z Inštitutom za dobre vsebine (IZDV) razvila certifikat A3C, dostopno vsem. Namen projekta je po eni strani povečati zanimanje organizacij za prilagoditve spletnih vsebin, po drugi pa seznanjati potencialne interesente ter snovalce spletnih mest o vsebini potrebnih prilagoditev in o postopkih za pridobitev certifikata. Glede na demografske spremembe je v prihodnosti moč pričakovati, da se bo število ljudi s slabšim vidom le še povečevalo. Vsem tem pa bo treba zagotoviti enake možnosti za dostop do spletnih informacij.

Certifikat A3C, dostopno vsem torej obravnava področje dostopnosti spletnih vsebin ljudem z okvarami vida in drugimi invalidnostmi. Za boljše razumevanje pa najprej razložimo, kaj sploh obsega spletna dostopnost. Pod izraz spletne dostopnosti uvrščamo tako spletna mesta, spletne aplikacije, brskalnike in druga spletna orodja.

Partnerja projekta ZDSSS in IZDV, ki je razvil blagovno znamko A3C, dostopno vsem in se je tudi zavezal, da bo skrbel za tehnično in organizacijsko podporo projektu, podelujeta certifikat na osnovi presoj strokovnih ekip, ki jih sestavljajo tudi strokovnjaki z okvarami vida z večletnimi izkušnjami na področju dostopnosti. Boštjan Vogrinčič o svojih zadolžitvah v strokovni skupini: »Kot član komisije za dostopnost spletne strani sem opravljal delo presojevalca. Moja naloga je bila, da sem testiral, če so elementi spletne strani dostopni oziroma v skladu s standardom WCAG.«

Merila za presojo in podelitev certifikata A3C sta partnerja ZDSSS in IZDV razvila na temelju mednarodno uveljavljenih smernic za dostopnost WCAG 2.0, ki jih je razvil Konzorcij za svetovni splet v okviru pobude za spletno dostopnost. Za potrebe podeljevanja certifikata A3C, dostopno vsem, se merila do smernic WCAG 2.0 opredeljujejo na treh ravneh. Merila so prikazana v preglednici na spletni strani <http://izdv.org/>. Prav tako se na njej nahajajo prijavitni obrazec in vse ostale informacije o postopkih za pridobitev certifikata.

Postopek za pridobitev omenjenega certifikata zajema predstavitveni sestanek, oddajo prijave in presojo strokovne skupine za dostopnost spletnega mesta. Primeru ustreznosti sledi zaključno poročilo strokovne skupine ter podelitev certifikata. V primeru nepopolne prilagoditve bo izdano vmesno poročilo strokovne skupine s priporočili za izboljšanje, nakar bo sledila ponovna presoja po implementaciji priporočil in zaključno poročilo strokovne skupine ter podelitev certifikata A3C. V Inštitutu si pridružujejo pravico, da v primeru, ko tudi po drugi presoji spletno mesto ne ustreza merilom, vsako nadaljnjo presojo strokovne skupine zaračunajo v skladu s cenikom.

Pri IZDV pravijo, da je strošek za pridobitev certifikata odvisen od kompleksnosti spletišča in od statusa organizacije. Med prijavitelji so lahko profitne ali neprofitne organizacije. Glede na kompleksnost spletnega okolja ločujejo preprosto, srednje zahtevno in zelo zahtevno spletno okolje in od tega je potem odvisna tudi cena obravnave.

Ko torej strokovna komisija izda pozitivno mnenje o merilih za spletno dostopnost, sledita podelitev certifikata A3C (listina in unikatni spletni žig) ter obveščanje javnosti. Certifikat se podeljuje za obdobje treh let. Do zdaj sta certifikat A3C prejela podjetje Lidl Slovenija in Nacionalna agencija za kakovost v visokem šolstvu (NAKVIS).

Sanja Grobovšek Šubic, direktorica Inštituta za dobre vsebine, nam je v izjavi za revijo Rikoss povedala: »Res je, decembra lani sta bila podeljena prva certifikata A3C, Dostopno vsem, prejela sta ju Lidl Slovenija za spletno mesto Zdravko Lidl in Nacionalna agencija RS za kakovost v visokem šolstvu. Ta dan je predstavljal

pomemben mejnik v naših prizadevanjih za večjo dostopnost spletnih vsebin potrebam ljudi z oviranostmi. Verjamemo namreč, da mora vprašanje spletne dostopnosti postati nekaj samoumevnega, kot je dandanes samoumevno to, da organizacije in podjetja svojo dejavnost predstavljajo na spletu.

Po podelitvi certifikatov, ki je odmevala tako v sektorju gospodarstva, kot tudi v javnem sektorju, se je zanimanje za spletno dostopnost povečalo. Na nas se obračajo različne organizacije, ki se želijo podrobneje seznaniti s področjem in pričakujemo, da bo v prihodnosti vse to rezultiralo v podelitvah novih certifikatov A3C.

Ob tem pa moramo poudariti še odlično sodelovanje in izjemen pomen partnerstva z ZDSSS, ki si iz dneva v dan prizadeva širiti glas o neoviranem dostopu invalidov do spleta. Zavedamo se, da je pred nami še dolga pot, a verjamemo, da je ta prava.«

Zakon o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij (ZDSMA)

Na predlog vlade Republike Slovenije je bil zakon sprejet v Državnem zboru aprila 2018 in je bil objavljen v Uradnem listu 30/2018. Zakon ureja ukrepe za zagotovitev dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij zavezancev po tem zakonu. S sprejetjem zakona smo v slovenski pravni red prenesli istoimensko evropsko direktivo.

Z njim bi naj zlasti uporabnikom z različnimi oviranostmi zagotovili lažji dostop do informacij in storitev javnega sektorja. Zakon tako vse državne organe, osebe javnega prava ter organe lokalnih samoupravnih skupnosti zavezuje k ureditvi spletnih mest na način, da bodo te dostopne vsem uporabnikom. Zakon zajema okoli 1360 organizacij, ki morajo na svojih spletnih straneh zagotoviti ustrezno velikost pisave, ustrezno ozadje, video posnetke pa opremiti z znakovnim jezikom za gluhe.

Ministrstvo za javno upravo je v sodelovanju z reprezentativnimi invalidskimi organizacijami zadolženo, da za zavezance organizira programe usposabljanja za ustvarjanje, upravljanje in posodabljanje vsebine spletišč in mobilnih aplikacij v skladu s tem zakonom. Enakega pomena kot izobraževanje je tudi ozaveščanje o spletni dostopnosti tako zavezancev kot uporabnikov.

Zakon je dosegljiv na spletni strani:

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7718>

Odgovorni na Ministrstvu za javno upravo RS so nam na vprašanje o oceni dostopnosti spletnih strani v organizacijah javne uprave odgovorili: »V zvezi s vprašanjem dostopnosti spletnih strani in mobilnih aplikacij za slepe, slabovidne in

druge ranljive skupine v organizacijah javne uprave veljajo usmeritve in določbe v Zakonu o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij (Uradni list RS, št. 30/18, v nadaljevanju: ZDSMA), ki je bil sprejet leta 2018.

ZDSMA ureja ukrepe za zagotovitev dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij organov javnega sektorja. Namen zakona je zagotoviti dostopnejša spletišča in mobilne aplikacije organov javnega sektorja za vse uporabnike, zlasti za ranljive skupine.

Obveznosti zavezancev po ZDSMA so:

- zagotavljanje skladnosti s standardom SIST EN 301 549 V2.1.2 – spletišča in mobilne aplikacije morajo biti zaznavni, delujoči, razumljivi, robustni in s tem dostopni (Minimalne zahteve glede dostopnosti, ki jih bodo morali organi javnega sektorja izpolnjevati, so določene v evropskem standardu EN 301 549 V2.1.2 (2018-08) – Zahteve glede dostopnosti za izdelke in storitve IKT.),
- izdelati morajo oceno nesorazmernega bremena:
 - v skladu z oceno lahko nekatere vsebine izvzamejo iz zahtev, če bi zagotavljanje dostopnosti v tem delu pomenilo nesorazmerno breme in
 - uporabniku morajo omogočiti, da se z vsebino seznaní na drug način, če je to mogoče,
- objaviti morajo izjavo o dostopnosti,
- zagotavljati morajo povratni mehanizem, prek katerega jih uporabniki lahko obvestijo, če zahteve glede dostopnosti niso izpolnjene oziroma zaprosijo za informacije – zavezanec mora uporabniku odgovoriti v 8 dneh oziroma mu v tem roku sporočiti, kdaj mu bo lahko odgovoril.

Po našem mnenju veljavna ureditev primerno naslavlja tozadevno vsebino, na vseh zavezancih pa je pravočasna in primerna ureditev spletišč in mobilnih aplikacij.

V povezavi z vprašanjem, v kakšni meri te organizacije upoštevajo najnovije standarde in zakonodajo, pa na pristojnem ministrstvu pojasnjujejo: »Zakon o dostopnosti do spletišč in mobilnih aplikacij določa, da so roki za začetek uporabe tega zakona naslednji:

- 23. 9. 2019 za spletišča, ki niso objavljena pred 23. 9. 2018,
- 23. 9. 2020 za obstoječa spletišča in
- 23. 6. 2021 za mobilne aplikacije.

Ne glede na roke se po naših informacijah zavezanci po tem zakonu že pripravljajo na prenovo in prilagoditev spletišč in mobilnih aplikacij, nekateri pa so svoja spletišča že ustrezno prilagodili. Kot primer dobre prakse bi želeli izpostaviti aktivnosti, ki smo jih v tem obdobju vodili tudi sami pri vzpostavitvi osrednjega spletnega mesta

državne uprave gov.si, na katerem je sistem v celoti prilagojen glede dostopnosti spletnih aplikacij po ZDSMA. V nadaljevanju pa bomo v jeseni izvedli posebno usposabljanje za več sto urednikov, ki pripravljajo spletne vsebine za ta centralni državni portal.«

Ob koncu nas je seveda še zanimalo, kako bo z nadzorom nad izvajanjem zakonodaje. »Nadzor nad izvajanjem določb zakona bodo opravljali inšpektorji za informacijsko družbo na Upravi RS za informacijsko varnost, ki bo skrbela za spremljanje skladnosti spletišč in mobilnih aplikacij z zahtevami glede dostopnosti in bo s polnim delovanjem pričela najkasneje konec leta 2019. Z ustanovitvijo navedene uprave, katere pomembna naloga bo nadzor nad prilagoditvijo ter delovanjem spletišč in aplikacij, se še dodatno želi tudi na tem področju povečati učinkovitost prilagoditve spletišč. Do začetka delovanja Uprave RS za informacijsko varnost opravlja ministrstvo, pristojno za informacijsko družbo naloge iz 11. člena ZDSMA, to je naloge spremljanja in poročanja skladnosti spletišč in mobilnih aplikacij .«

Predstavili smo vam torej dva načina za enakovrednejši dostop do spletnih informacij. Vendar smo mnenja, da sam obstoj orodij ne bo učinkovit, če hkrati ne bo intenzivnega obveščanja in ozaveščanja javnosti.

Spletni viri:

Certifikat A3C, dostopno vsem:

<http://izdv.org/>

<http://www.zveza-slepih.si/tag/certifikat-a3c/>

Zakon o dostopnosti do spletišč in mobilnih aplikacij (ZDSMA):

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7718>.

[Na vrh](#)

AVTOPORTRET: Irena Temlin

Sem človek z veliko pozitivne energije, vesele narave in rada se družim s prijatelji

Lektoriranje: *Albert Kolar*

Pošlji komentar

O svojem otroštvu, času šolanja, o izgubi vida, ko se ji je življenje sesulo na tisoč koščkov, kot pravi sama, nam v tokratnem avtoportretu spregovori gospa Irena Temlin. Pove nam, kako je življenje po korakih počasi ponovno sestavljala in sedaj živi polno življenje. Veliko ji pomenijo odrske deske, gibanje v naravi, družina in prijatelji, pa tudi govoreči pripomočki, ki ji lajšajo vsakdan. Nikakor pa ji ne manjka načrtov za prihodnost.

Na svet sem, pravijo, da glasno, privekala sredi mrzle februarske noči leta 1964 v Ljubljani. Kljub temu, da sem edinka, mi v otroštvu nikoli ni bilo dolgčas, saj sem odraščala v Šiški v bloku, v katerem so živele mlade družine z otroki. Bili smo več ali manj istih let in brezskrbno smo se družili in igrali. Počasi, drug za drugim smo se začeli odseljevati v nove domove in je ostala le peščica, ki je še ohranjala stike. Začeli smo se srečevati na raznih pogrebi, kar nam niti malo ni bilo všeč, da se srečujemo samo še za žalostne trenutke. Zadnjih 15 let se zato redno, mesečno družimo, dvakrat letno pa gremo v Planico za cel vikend. Najpomembnejše pa je, da se še vedno počutimo kot otroci bloka, pa čeprav je od takrat minilo več kot petdeset let.

Po končani osnovni šoli sem se vpisala na Srednjo ekonomsko šolo. Zakon mojih staršev žal ni trajal dolgo in z mami sva se preselili v nov dom, k očimu, ki pa je živel v hiši z dvema svojima sinovoma. Bila sta par let starejša od mene in kar naenkrat sem dobila dva brata. Dobro smo se razumeli in velikokrat sta me vzela s seboj na zabave. Res sem uživala in prav nič mi ni bilo hudega, edino, zaradi česar sem vedno tarnala, je bila premajhna žepnina. Zato sem se tudi po srednji šoli zaposlila in vpisala izredni študij pri Mariborski fakulteti. Pridno sem hodila v službo, še bolj pridno študirala, no, pa na diskoteke tudi nisem pozabila. Vmes sem se zopet preselila, tokrat k očetu, saj smo vsi, tudi mami, očim in mačeha obdržali dobre stike. Žal je oče kmalu umrl in še bolj sem zagrizla v študij. Pri 21 letih sem spoznala svojega princa. Bila sva mlada, zaljubljena in lepo nama je bilo, ko je po slabem letu prvič udarila bolezen. Dobila sem hudo vnetje desnega očesa in kljub dvomesečni oskrbi v bolnici, na gore zdravil in injekcij, mi očesa niso mogli rešiti, saj mi je

odstopila mrežnica in ni bilo več pomoči. Kar eno leto sem bila doma, ko pa sem končno lahko spet delala, so mi šli v podjetju zelo na roko ter me premestili na delovno mesto, kjer je bilo moje še zdravo oko manj obremenjeno. Invalidska komisija mi je dodelila 2. kategorijo invalidnosti in delala sem po štiri ure. Študija v Mariboru nisem dokončala. Počasi sem se privadila na drugačen pogled na svet in živela še naprej polno življenje. Kmalu zatem sem se poročila in rodila krasno hčerko. Bili smo srečna družinica, veliko smo se družili s prijatelji, hodili na izlete.

Malo pred 41. letom pa se je moje življenje sesulo na tisoče koščkov. Hudo vnetje, herpes, je prizadelo tudi drugo, prej zdravo oko. Na svoj rojstni dan nisem več videla obrazov. Videla sem samo mahajoče roke, noge, telo, tam, kjer je bil obraz, pa je bila ena sama megla. Domači, ki so mi prinesli v bolnišnico torto, so se mi zdeli kot prikazni. Čutila sem samo en velik, boleč obup. Najbolj me je prizadelo, da sem v bistvu najbolj prizadela moje domače, saj so veliko bolj trpeli, kot jaz. Nisem smela dolgo obupavati, se smiliti sama sebi, morala sem biti močna, trdna, tako zaradi sebe, predvsem pa zaradi mojih dragih, saj nisem želela dopustiti, da bi se počutili kot žrtve. Ne bom rekla, da je bila moja pot enostavna, vse prej kot to, vendar mi je s trdno voljo, pogumom in optimizmom uspelo. Ko sem prišla domov, zopet, kako ironično, po dveh mesecih, sem hotela delati vse, pa čeprav sem takrat že izgubila vid. Ostal mi je kak obris, ločila sem svetlo in temno barvo, kar pa je počasi tudi to izginilo. Obriso v zdaj ni več, opazim pa, če v temnem prostoru gori luč.

Moje prvo kosilo, ki sem ga skuhala kot slepa, je šlo seveda v smeti. Naredila sem carski praženec, šmorn po domače, saj se mi je to zdela zelo enostavna jed. Ja, saj je, če vidiš... Ampak nisem obupala, čeprav so mi tekle solze po licih, pa še danes ne vem, ali iz obupa in žalosti ali pa iz same jeze, da nisem sposobna narediti tako enostavne stvari. Kakršen razlog je že bil, danes sploh ni več pomembno. Pomembno je to, da sem vztrajala in danes so moje kulinarične sposobnosti enake, kot prej.

Jeseni sem se včlanila v društvo slepih in začela z učenjem brajice. Učil me je Ivan Mlačnik in bil je prva slepa oseba, ki sem jo поблиžje spoznala. Moje ure brajice in kasneje tudi računalništva so minevale prehitro, saj sem kot pivnik srkala njegove izkušnje. Poleg rednega drsanja po pikicah sva se tudi ogromno pogovarjala in dajal mi je veliko moralno podporo. Nikoli ne bom pozabila njegovih besed, ko mi je rekel, veš Irena, tudi v brajici je lepo. Takrat sem naredila najbolj žalostno grimaso, danes pa vem, da je imel prav. Treba se je pač malo potruditi, kaj vložiti v življenje, saj prav nič ne pride samo, no, samo kakšna bolezen....

Ko sem osvojila brajico in začetni tečaj računalništva za slepe, mi je bilo precej lažje. Zopet sem lahko kaj prebrala, si dopisovala s prijatelji po mailu. Z Ivanom sva bila v rednem stiku in mi je po mailu dajal napotke za to in ono stvar, ki si je na tečaju

nisem zapomnila. In prav on me je povabil, če bi igrala v gledališču slepih in slabovidnih Nasmeh. Seveda sem z veseljem zagrabila priložnost. To je bilo pred desetimi leti in še danes z radostjo stopam po odrskih deskah. Ni bolj vznemirljivega od škripanja odrskih desk. Tekste se učim s pomočjo računalnika, saj imam naloženega e-bralca, ki namesto mene prebere tekst.

Sem človek z veliko pozitivne energije, vesele narave in zelo rada se družim s prijatelji. Prav ti so mi za rojstni dan kupili Colorino, pripomoček za prepoznavanje barv, saj se jim je močno zasmilil moj mož, ki je včasih potarnal, da mu "zaperem" majice in gale in je oblečen v roza perilo kot kakšna punčka. No, zdaj s pranjem in ločevanjem perila po barvi nimam več težav. Toplo priporočam vsakemu, ki ga potrebuje.

Zelo uživam v naravi, gibanju na prostem. Včasih sem kolesarila, rolala, zdaj tega ne počnem več. Na morju veliko plavam, najbolj pa me sprošča hoja. In hribi. Vedno sem govorila, da bom po končani službeni dolžnosti odšla v hribe in postala oskrbnica planinske kočice. Moj oči je bil 7 let oskrbnik Vodnikove kočice in z veseljem sem vsako poletje pomagala. Ni bilo lepšega kot navsezgodaj zjutraj s kavico v roki občudovati naše prečudovite gore. No moja želja se žal zaradi slepote ne bo uresničila, je pa moja hči poskrbela, da se mi je zgodilo nekaj najlepšega, kar sem si lahko želela. Velikokrat sem omenila, da si še enkrat v življenju želim stati na Triglavu, pa čeprav sem v rani mladosti že bila gor. Pisala je v oddajo Dan najlepših sanj in bila je izbrana moja želja. Ne morem z besedami opisati moje sreče, ko sem pred enim letom objemala prenovljeni Aljažev stolp na vrhu Triglava. Vrhunec presenečenja pa počasi prihaja, saj se končuje šolanje moje Abbe, psa vodiča za slepe. Ja, kar dobro so mi tole zagodli vsi skupaj. Odveč je seveda povedati, da se izredno veselim sožitja z njo. Še bolj bom pridobila na samozavesti, saj se bom lahko sama podala na društvo, kjer sem zelo aktivna. Do sedaj so me vedno vozili domači ali pa sem koristila mrežo spremljevalcev. Ampak zdaj bom pa kmalu neodvisna in si bom lahko privoščila kanček samostojnosti. Na društvu vodim skupino žensk, sem članica izvršnega odbora društva, sedim tudi v izvršnem odboru KPŠRD ja, sem del recitacijske skupine Optimisti, tako da bo imela moja psička Abba kar veliko dela.

Rada živim. Tudi sebe imam rada, kljub slepoti. Ne pustim, da me ovira, poskušam se prilagoditi, jo sprejeti za svojo. Imam še kar nekaj ciljev, ki jih želim uresničiti. Drugo leto želim preplavati od Pirana do Savudrije, kjer preživljam poletne mesece, saj imamo tam parcelo. No, pa tudi če se mi bo kdo pridružil pri plavanju, bom zelo vesela. Leta 2021 pa načrtujem romanje po Španiji. Ekipa je že sestavljena, samo še malo kondicije pridobimo. Še en izziv je, ki pa vam ga še ne morem izdati, saj je v fazi dogovarjanja. Če bo projekt izveden, bo zagotovo zelo odmeven.

Moje življenje bi bilo veliko "težje", če mi ob strani ne bi stali mož Zlatko, ki me podpira v vseh mojih podvigih in dejavnostih, hčerka Tjaša, ki je žal morala prehitro odrasti ob svoji slepi mami, moji mami Mileni, ki vem, da mi je vedno pripravljena pomagati in vem, da je neizmerno trpela ob moji izgubi vida. Vsem prijateljem, ki nikoli ne pozabijo name ter me pokličejo, odpeljejo, se veliko družijo z menoj.

Ne smem pa še pozabiti nepogrešljivih govorečih pripomočkov, ki mi lajšajo življenje, pa naj bo to osebna tehtnica, tehtnica za gospodinjstvo, telefon, govoreča ura, računalnik in navsezadnje moj nepogrešljivi Colorino.

[Na vrh](#)

POPOTNIŠKI UTRINKI: Po daljnih poteh Avstralije

Avtorica: **Anja Uršič**

Urednica rubrike: **Metka Pavšič**

Lektorica: *Sara Bašelj*

Pošlji komentar

V tem članku bom predstavila svoje potovanje po Avstraliji, na katerega sem odšla decembra 2018, skupaj s prijateljico Barbaro. Za tiste, ki me še ne poznate, sem članica MDSS Nova Gorica in aktivna članica ZDSSS. Navkljub svoji težki slabovidnosti, zelo rada potujem v tuje dežele, kjer na nekoliko drugačen način spoznavam in odkrivam nepoznane kulture in njihove običaje. Bralcem želim približati nekaj posebnih utrinkov s potovanja, ki so mi ostali še posebej pri srcu.

Potovanje se je pričelo v Münchnu, od koder sva leteli proti Pekingu in nato do Sydney-a. Občutek, da bom spet nad oblaki, namenjena na drug »konec sveta«, me je navdihoval z mnogimi pričakovanji in nestrpnostjo. Ob prihodu v Sydney pa se mi je kar oddahnilo, saj sem po več kot dvajsetih urah leta lahko mislila le še na končni pristanek in počitek pri daljnem sorodniku, ki se je že pred mnogo leti odselil iz Slovenije. Strica Ludvika sem se bežno spominjala še od malih nog, ko nas je obiskoval, vendar pa je bil spomin nanj zgolj bežen in zelo oddaljen. Ob srečanju z njim so me spreletavali različni občutki, saj je pred mano stala oseba, ki mi je bila hkrati tuja, a vendar domača. Srečanja z domačini neke tuje dežele, mi ogromno pomenijo, saj se zaradi svoje slabovidnosti rajši posvetim spoznavanju ljudi kot pa opazovanju raznovrstnih arhitekturnih umetnin in spomenikov. Prav zaradi tega mi pogovori z domačini, spoznavanje njihovih običajev in vsakdanjega življenja toliko več pomenijo. Srečanje s sorodnikom je imelo zato še toliko bolj poseben čar, saj sem ugotovila, da sorodstvene vezi ne poznajo državnih meja in ostanejo trdne ter pristne navkljub ogromnim razdaljam in časovnim razlikam.

Naslednji dan sva z notranjim letom odšli do severa vzhodne obale, od koder sva se potem z avtom počasi pomikali proti jugu. Vozili sva se skozi različne pokrajine, na katerih se je razprostiralo različno avstralsko rastlinje, ki se je vzdolž poti venomer spreminjalo. Prijateljica Barbara mi je pogostokrat opisovala različna naravna čudesa in njihove podrobnosti, ki so bile mojim očem nevidne. Tako sem si, kot vedno doslej na potovanjih, preko različnih nazornih opisov in pripovedovanj lahko ustvarila lastno sliko oziroma podobo neke znamenitosti. Obiskali sva različne manjše vasice, ki so bile na prvi pogled kot iz pravljice, saj so bile posejane z majhnimi barvitimi hiškami, ki so bile raztresene po pobočjih in so dajale vtis čarobnosti. Enkrat sva se zapeljali tudi do nekoliko bolj odmaknjenege rečnega tolmuna sredi gozda, kjer si se lahko

osvežil v hladni vodi. Tukaj se je pripetila tudi prva prigoda. Ko sem odšla plavat se mi je brž zazdelo nekam čudno, zakaj je v vodi tako malo ljudi. Pa še vsi, ki so bili v vodi, so ostali v neposredni bližini brega in niso plavali stran od obale. Po petminutnem plavanju sem mimogrede slišala dve domačinki, ki sta se pogovarjali, da so v tem tolmunu tudi krokodili ter, da je treba biti previden. Niti tri sekunde niso minile, že sem bila zunaj na bregu pri prijateljici Barbari in ji povedala, naj rajši ne hodi v vodo. Na srečo bližnjih srečanj s krokodili, razen v živalskem vrtu, nisva več imeli. No, tudi takšna nekoliko bolj nevarna doživetja so nepozabna in se jih na koncu spominjamo z nasmehom na obrazu.

Med potjo po vzhodni obali (East Coast) sva se ustavili na mnogih, zelo prepoznavnih plažah kot so Gold Coast, Byron Bay, Nelson Bay, Bondi Beach in še na mnogo drugih, ki so vsaka po svoje polepšale moje poletne dni v Avstraliji. Prepotovali sva dve zvezni državi, in sicer Queensland ter Novi Južni Wales (New South Wales). Daljši postanek pa sva imeli v Brisbanu, ki je zame poleg Sydneya eno lepših avstralskih metropolitanskih mest. Zanimiv občutek je bil predvsem zato, ker sem prvič v življenju božične in novoletne praznike preživela daleč stran od družine in prijateljev, v vročem in poletnem avstralskem ambientu. Opazila sem, da Avstralci – Ozzie, tako kot pogovorno imenujejo sami sebe, praznike preživljajo na nekoliko drugačen način, kot smo ga vajeni v Evropi. Mesta so bila sama po sebi zelo malo dekorirana in niso odsevala tistega prazničnega blišča, kot smo ga na primer vajeni v centru Ljubljane. Po pogovoru z domačini sem ugotovila, da praznike praznujejo bolj minimalistično in jim pravzaprav ne pripisujejo nekega globljega pomena. To je bilo mogoče zaznati tudi na ulicah in v večjih nakupovalnih središčih, kjer so vsi mrzlično iskali darila in hiteli drug mimo drugega.

Tudi božični marketi, kot jih poznamo v Evropi, v Avstraliji niso ravno tradicionalni, saj imajo že tekom leta številne markete in tržnice na prostem, kjer prodajajo vse, kar si srce poželi. Obiskali sva svetovno znano tržnico Eumundi, kjer sva poskusili nekaj tradicionalnih specialitet. Od teh bi še posebej omenila kengurujevo pečenko, ki ima zelo poseben okus, podoben govedini. V Sydneyu sva obiskali še Paddington in tržnico The Rocks, kjer sva se srečali tudi z aborigini, ki veljajo za avtohtone domačine Avstralije. Prisluhnila sem njihovi glasbi, ki jo izvajajo na didžeriduju. To je aerofoni instrument narejen iz votlega evkalipta, ki so ga izvotlili termite ali pa je odmrli iz drugih razlogov. Zvok, ki ga ta instrument proizvaja, je zelo poseben in ga sploh ne znam opisati z besedami, so pa občutki, ki jih v meni vzbuja ta zvok, zelo specifični. Še najbolj me spominjajo na temačne trenutke in ne na pozitivne in svetle občutke v življenju.

Božične praznike sem tako preživela v osrčju Brisbana, kjer sva se skupaj s prijateljico udeležili tudi polnočnice v hrvaški cerkvi. Nato sva naslednji dan kot dve razigrani »Božički« odšli na bližnjo plažo in tam postavili »sneženega moža«. Le, da je bil tokrat tale možakar iz peščene mivke in morske soli. Tega božiča vsekakor ne

bom nikoli pozabila, saj mi že sama misel, da sem za božič plavala in se prepuščala vročemu avstralskemu soncu, nariše tople spomine v še tako mrzlih zimskih dneh. Še toliko bolj nepozabno in razburljivo pa je bilo novoletno praznovanje v Sydneyu, kjer sva se z Barbaro odločili, da bova naredili prav vse, da si izboriva najlepša mesta pred znamenito Sydney Opera House in Harbour Bridge za ogled najlepšega ognjemeta na svetu. Tako sva se že 30. decembra ob dveh ponoči odpravili na to znamenito prizorišče in se tam postavili v vrsto, da bi proti jutru, ko bodo začeli ljudi spuščati na prizorišče, bili med prvimi in tako dobili zeleno pozicijo. Ta želja se nama je uresničila, čeprav sva celih štiriindvajset ur čakali na ognjemet, najprej čez dan na žgočem soncu, proti večeru pa na dežju in mrazu. Pa vendar se je trud splačal, saj sem bila ob polnoči priča najbolj svečanemu in dih jemajočemu prizoru. Več kot milijon in pol pričakovanja polnih ljudi na enem mestu, na eni strani znameniti most, nad mano krila operne hiše, vse in vsi obdani v soju barvitega ognjemeta, ki je v morju odseval milijon luči kot še »neizpolnjenih želja«. Preživeti novo leto na drugem »koncu sveta« in pod vročim soncem, je bila moja želja že od malega. No in lahko rečem, da se je naposled le uresničila, čeprav sem bila nekaj minut pred polnočjo zaradi dežja pravzaprav vsa premražena.

Poleg novoletnega praznovanja pa mi je še posebej pri srcu ostal moj novi prijatelj kenguru, ki sem ga srečala v živalskem vrtu. Od nekdaj so mi živali zelo blizu, še posebej pa imam rada tiste, ki jih v Sloveniji ne morem ravno pogosto srečevati. To so na primer opice, divje mačke, sloni in druge zanimive ter nekoliko bolj eksotične živali. Želja, da se lahko dotaknem tigra in opice, se je uresničila že pred Avstralijo, na Tajskem in v Kambodži, čeprav sem jo tam nekoliko skupila, saj me je opica ugriznila. Pa nič zato, bilo je nepozabno. Letos pa se mi je sreča nasmehnila tudi pri kenguruju, saj so v živalskem vrtu imeli že udomačene kenguruje, s katerimi si se lahko družil in pogovarjal. Poleg kenguruja, pa sem imela bližnje srečanje tudi s koalo, ki sem se je prav tako lahko dotaknila. Osebnost mi ta bližnji stik z živalmi ogromno pomeni, mogoče prav zaradi slabovidnosti takšnim izkušnjam pripisujem še toliko večji pomen. To, da se živali lahko dotaknem in jih pobožam, v meni prebudi prav posebne občutke, povsem drugačne od tistih, če žival le opazujem od daleč ali pa si jo zgolj predstavljam kakšna je. Po krajšem sprehodu skozi živalski vrt sva srečali še nekaj tipičnih avstralskih živali, kot so na primer vombat, tasmanski vrag, kuoka, kakadu idr. Na koncu sva se udeležili še krajše predstave in izobraževanja o krokodilih, kjer sem se lahko dotaknila krokodiljega mladiča. Konec koncev sem lahko vesela, da me še ta majhna zverinica ni ugriznila, in sem se v Slovenijo vrnila s celimi prsti ter polno glavo novih zgodb in dogodivščin.

Potovanja nas navdihujejo, napolnijo z energijo in obogatijo z mnogimi spoznanji. Spremenijo naš pogled na nas same, svet in ljudi, ki prebivamo na tem skupnem planetu. Tako kot pravi pisatelj Mark Twain: »Čez dvajset let boš bolj razočaran nad stvarmi, ki jih nisi naredil, kot nad tem, kar si. Zato odveži vozle in odjadraj iz varnega pristana. Ujemi veter priložnosti v svoja jadra.« Tudi sama sem mnenja, da so

potovanja enkratna in edinstvena priložnost, ki posameznika in njegove občutke obogati z nepozabnimi doživetji in izkušnjami. Ne bom zanikala dejstva, da so potovanja za slepe in slabovidne povsem drugačnega izkustva kot pri drugih. Vendar menim, da so prav zaradi drugačnega doživljanja stvari in sveta okrog sebe, še toliko bogatejša in barvitejša.

[Na vrh](#)

INTEGRACIJA: Kako berejo osebe z okvaro vida?

Tehnologija omogoča branje več vrst zapisa

Avtor: **Slavica Bukovec Zupanič**

Lektoriranje: *Albert Kolar*

Pošlji komentar

Če vam zastavim vprašanje, kako berejo slepi ljudje, bo večina vas zagotovo najprej pomislila na brajico. Drži, brajica je glavna pisava slepih ljudi in je zaslužna, da so te osebe sploh lahko stopile v izobraževalni proces. Toda danes, zahvaljujoč razvoju tehnologije, slepe osebe lahko berejo besedila tako v brajevem kot tudi v digitalnem in zvočnem zapisu.

Digitalno besedilo

Začnimo z obliko, ki iz dneva v dan postaja bližja vse večjemu deležu prebivalstva, tudi osebam z okvaro vida. Za branje digitalnega besedila na računalniku slepa oseba potrebuje poseben program, imenovan bralnik zaslona (screen reader). To je programska oprema, ki vso besedilo v elektronski obliki pretvarja v zvok ali brajico, lahko tudi oboje hkrati. Če slepa oseba uporablja zvok, mora imeti na računalniku nameščeno še sintezo govora, ki jo podpira bralnik zaslona. Sinteza je lahko v izbranem nacionalnem jeziku, v slovenščini je to eBralec.

Za brajico pa uporabniki poleg bralnika zaslona potrebujejo še brajevo vrstico, imenovano tudi zaslon za slepe. Brajeva vrstica je elektronska naprava, ki jo sestavljajo v vrsto vgrajene brajeve celice. Ko bralnik zaslona pošlje signal vrstici, ta s pomočjo piezo-električnih modulov izboči pike, različna kombinacija teh pa predstavlja določeno črko v brajevi pisavi. Slepa oseba zdaj lahko s tipom prebere vse tisto besedilo, ki je na računalniškem ekranu. Če je struktura besedila v Wordu identična na zaslonu in na vrstici, je pri uporabi spleta to nekoliko drugače. Tukaj bralnik zaslona vsebino spletne strani razvrsti eno pod drugo, v nekakšen stolpec, da uporabnik, ne glede na to, ali uporablja zvok ali brajico, pomikajoč se po vrsticah, lažje sledi vsebini. Bralnik zaslona ima še eno prednost, in sicer, da zbere skupaj vse povezave (linke), ki so sicer raztresene po spletni strani.

Slepe osebe lahko delajo na računalniku skoraj enakovredno kot polnočutne: elektronska pošta, office programi, brskanje po spletu, branje elektronskih knjig. To, česar pa bralnik zaslona še ne more pretvoriti, je grafika, a glede na razvoj informacijsko komunikacijske tehnologije (IKT) bo verjetno kmalu tudi to izvedljivo.

Pri branju besedila v elektronskem zapisu ne smemo pozabiti na tiste, ki vidijo nekoliko slabše, pa vendar jim še ni treba uporabljati pretvorbe besedila v zvok ali brajico. Slabovidni načeloma s povečavo normalno pregledujejo zaslon, tako kot ostali videči, le da si sliko povečajo. Programov za povečavo je več. Pri nas sta najbolj razširjena ZoomText in Supernova. Oba omogočata povečavo besedila in slik, spreminjanja barv in s tem kontrasta. Naprednejše različice pa imajo vključeno tudi govorno podporo.

Brajev zapis besedila

Ne oziraje se na nastanek brajevega zapisa, se je brajica vseskozi brala s prsti, oziroma s konicami teh. Kljub skoraj 200-letnemu obstoju pisave za slepe je ta v osnovi ostala nespremenjena, sestavljena iz šesttočkovnih brajevih celic. Vse do let po drugi svetovni vojni se je brajica v Sloveniji prepisovala ročno. Po pripovedovanju starejših so prepisovalci med dve kovinski plošči, na katerih so bile ena zraven druge nanizane brajeve celice vtaknili list brajevega papirja (kompaktnejši od navadnega pisarniškega) in s šilom ustvarili zrcalni zapis besedila (negativ). Ko so potem popisan list obrnili, so se pokazale izbočene črke, ki jih je slepa oseba lahko tipaje s prsti prebrala. Pisanje brajice je postalo preprostejše s prihodom brajevih pisalnih strojev, ki so zapisovali črke neposredno na papir. Prvi uspešni poskusi računalniškega zapisa brajice na matrice v Sloveniji so bili v zgodnjih 80-ih letih prejšnjega stoletja.

Danes lahko brajico pišemo ročno ali s pisalnim strojem, možna pa je tudi elektronska pretvorba. Osnova zanjo je digitalno očiščeno besedilo, ki prek brajevega tiskalnika dobi brajev zapis. Za boljšo predstavbo še beseda o teh specifičnih napravah; Brajevi tiskalniki so podobni tiskalnikom, ki jih uporabljajo videči, le da ti ne brizgajo črnila, temveč na poseben papir tiskajo kombinacije izbočenih pik – brajeve črke. Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije (ZDSSS) premore dva brajeva tiskalnika, prvega za brajeve časopise, ki jih izdaja, in drugega za tiskanje brajevih knjig, za katere elektronsko obliko pripravljajo zunanji pogodbeni prepisovalci.

Sodobnejši načini dostopa do branja ter inkluziven pristop v izobraževanju slepih so močno prispevali k temu, da je brajica danes odrinjena na rob in je večina mladih ljudi z okvaro vida skorajda ne pozna. Več informacij o pisavi za slepe zainteresirani dobijo na spletni strani www.zveza-slepih.si.

Beremo ali poslušamo zvočno knjigo?

Ni dvoma, da radio, ki je pri osebah z okvaro vida najbolj priljubljen medij, poslušamo. Kaj pa zvočnico ali zvočno knjigo? Te so v zadnjih letih dostopne tudi na policah knjigarn in splošnih knjižnic, in ne le v Knjižnici slepih in slabovidnih (KSS) Minke Skaberne.

V KSS pravijo, da je pri njih rojstna letnica pretvorbe tiskanih gradiv v zvočni zapis leto 1958, in sicer snemanje na magnetofonske trakove. Na ta medij je bilo pretvorjenih 1794 naslovov. V letih od 1989 do 2006 je bilo obdobje snemanja na kasete in pretvorjenih 2548 naslovov. Od leta 2006 v studijih poteka snemanje v digitalnem zvočnem zapisu MP3. Nosilec teh zapisov je na CD-ju oz. zgoščenki. Vzporedno od leta 2014 pa delajo zvočne knjige tudi v tako imenovanem formatu DAISY.

Da bi zagotovili večje zadovoljstvo pri uporabnikih zvočne knjižnice, so v začetku septembra pri ZDSSS pripravili izobraževanje za bralce. Predavanje in strokovne delavnice so zajemale naslednje teme: branje kot posebna govorna dejavnost, vaje iz pravorečja in besedilne fonetike ter tehnika govora in interpretacija pisanega besedila. Ne glede na tehniko snemanja in nosilce zvoka ima namreč na kakovost zvočnega zapisa še vedno močan vpliv človeški dejavnik. Pri glasnem branju za javno snemanje je treba upoštevati določena merila, kot so primerna hitrost in razločnost branja, ustrezno naglaševanje besed, pravilna izgovorjava tujejezičnih izrazov, nizka raven interpretacije itd. Ob tem pa nikakor ni zanemarljiva barva glasu bralca.

Čeprav je bilo srečanje naravnano povsem strokovno, je beseda nanesla tudi na težave zaradi pomanjkanja bralcev. Zato tudi prek našega medija pozivamo vse zainteresirane, da se prijavijo na avdicijo za bralce zvočnih knjig na e-poštni naslov: dusan.sterle@zveza-slepih.si

Osebam z okvaro vida so torej ponujene različne možnosti branja. Le knjigo jim je treba »vzeti« v roke, pa naj bo ta elektronska, brajeva ali zvočna!

Kot avtorica se ob koncu prispevka zahvaljujem strokovnim delavcem ZDSSS: Bogdanu Saksidi, Blažu Pavlinu in Dušanu Sterletu za pomoč pri pridobivanju informacij.

[Na vrh](#)

INVALIDSKO VARSTVO: **Štetje časa poklicne rehabilitacije** slepih v zavarovalno dobo

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: *avtor*

Pošlji komentar

Med slepimi je še vedno premalo poznana možnost, da se pod določenimi pogoji slepi osebi lahko prizna čas šolanja od dopolnjenega 15. leta starosti dalje kot čas poklicne rehabilitacije, ki se šteje v zavarovalno dobo. Za odločanje o priznanju te pravice je pristojen Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije.

Določila o štetju časa izven delovnega razmerja v zavarovalno dobo opredeljuje 131. člen Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2 – Uradni list RS, št. 96/2012 s spremembami.). Druga alineja 131. člena določa:

(1) V zavarovalno dobo šteje tudi čas:

- poklicne rehabilitacije vojaškega invalida, slepega, gluhega in naglušnega, obolelega za distrofijo in sorodnimi mišičnimi in nevromišičnimi boleznimi, paraplegijo, cerebralno in otroško paralizo ter multiplo sklerozo, ekstrapiramidnimi obolenji ali civilnega invalida vojne, ne glede na to, ali je bil pred tem zavarovan;

Čas poklicne rehabilitacije slepih se torej šteje v zavarovalno dobo, in sicer ne glede na to, ali je bila slepa oseba pred tem pokojninsko in invalidsko zavarovana ali ne, torej zavarovanec Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Takšna določila so bila tudi v prejšnjih zakonih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Ni pa pogoj, da je slepo osebo napotil na poklicno rehabilitacijo pristojen organ pri Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Slepo osebo lahko napoti na poklicno rehabilitacijo tudi drug pristojen organ, to pa je Center IRIS (prej Zavod za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani).

Slepa oseba je lahko po končani osnovni šoli napotena v katero koli poklicno, srednjo ter nato višjo, visoko šolo ali fakulteto, pač odvisno od njenih sposobnosti in interesov, da se usposobi za opravljanje določenega poklica. Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje mora tako napoteni slepi osebi priznati čas šolanja kot čas poklicne rehabilitacije v zavarovalno dobo. Prizna se pa čas od dopolnjenega 15. leta starosti dalje.

Vloga za priznanje te pravice se vloži pri območni enoti Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. Vlogi je treba priložiti dokazilo o slepoti (izgubi vida nad 95 %), napotilo pristojnega organa (Centra IRIS) na šolanje ter dokazila o času šolanja in njegovem uspešnem zaključku.

Večkrat pa so bile pri uresničevanju te pravice težave in so jo morali upravičenci uveljavljati preko sodišča. Primeri so bili obravnavani tudi na Višjem delovnem in socialnem sodišču (npr. sodba VDSS št. 275/2012. sodba VDSS št. 615/2016).

[Na vrh](#)

DOBRO JE VEDETI: Ovire je treba premagovati

Življenjska zgodba nekega majhnega dečka – 1. del

Avtor: *Jožsib*

Lektoriranje: *Albert Kolar*

Pošlji komentar

S tem prispevkom začenjamo niz člankov resnične življenjske zgodbe človeka, kjer iskreno opisuje svoje življenjske izkušnje. Ker so opisi in informacije občutljivi in osebni, je avtor podpisan s psevdonimom. V tem članku opisuje čas od rojstva do vstopa v osnovno šolo. Pripoveduje o vzroku močne slabovidnosti in neuspešnih poskusih omilitve le-te, piše o veliki revščini, s katero se je soočal v otroštvu, ter o odnosu staršev do njega kot močno slabovidnega fanta. Pretresljivi so opisi raznih dogodkov iz otroštva ter odnosov v družini, kjer je vladal alkohol. Mestoma avtor zapiše tudi o svetlejših izkušnjah, miklavževanju, dobrih sosedih ter dedku, ki ga je imel zelo rad.

„Moj spomin sega zelo daleč. Rodil sem se kot drugi otrok staršema kmečkega porekla, ki pa nista bila bogata in oče je bolehal za tuberkulozo (nadalje TBC), za katero je zbolel na Ruski fronti, kamor je bil nasilno mobiliziran. Pet let po 2. svetovni vojni se je poročil in z ženo sta dobila štiri otroke, od katerih je en umrl še kot dojenček. Ko je bila mati noseča z menoj, je v sebi nosila tudi bakterijo TBC, proti kateri je bila sama sicer cepljena, jaz pa nisem potreboval nobenega zdravila. Pred prvim rojstnim dnem so mi vseeno dali zdravilo streptomycin, s katerim so zdravili TBC, ampak takrat z njim tako ali pa tako niso znali ravnati. Po dozi zdravila streptomycin so materi povedali, da bom ali gluha ali slepa.

Ko sem bil star štiri leta, smo se selili v novo hišo. Narejena je bila iz ilovice, reklo se ji je tudi butana hiša, imela je dve sobi, manjšo in večjo, ter veliko kuhinjo z zidanim štedilnikom. Da bi prihranili pri kurjavi, smo se pozimi vsi greli in spali v mali sobi.

Pri mojih petih letih sta starša ugotovila, da ne vidim dobro. Bil sem močno kratkoviden. Zaradi tega me starša nista marala in mi nista izkazovala starševske ljubezni, kakega materinega poljuba pa se sploh ne spomnim. Malo je me imela rada samo očetova mati, ki pa je živela v s slamo kriti stari kmečki hišici. Ta kmetija je bila zelo zadolžena, zaradi tega je prihajalo do sporov, oče pa se je podal v alkoholizem.

Pri moji kratkovidnosti mi niso znali pravilno pomagati, sposodili so si očala, ki pa so imela zame premočno dioptrijo in moja kratkovidnost se je žal še poslabšala. Mati me je peljala na Ptuj, kamor je enkrat mesečno prihajal zdravnik specialist, okulist. Ta

me je napotil v bolnico v Maribor, kjer pa tudi ni bilo uspeha s pregledom, saj sem pogrizel zdravnika in sestro, ker sem se bal temnice. Sem pa dobil očala, z zelo močno dioptrijo, ki je bila -16. Očala sem hitro razbil, ker sem se z njimi zaletaval. In tako sem ostal brez njih.

Leta 1954 je tedanji predsednik SFRJ Josip Broz Tito obiskal Slovenijo, natančneje Ostrožno pri Celju. Starša sta me vzela s seboj na slovesnost, kjer sem prvič v življenju videl vrtljak. To je bilo zame nekaj novega, na katerega sem na vsak način hotel priti in se zapeljati eno vožnjo. Te stvari pa stanejo. Starša mi moje želje zaradi pomanjkanja denarja nista mogla uresničiti, sam sem bil zelo jezen in jima pobegnul. Na begu me je poskušala ugrabiti neka ženska. Za pomoč sta starša poiskala policijo, ki me je našla po znamenju na roki. Nedolgo zatem sem spet povzročal sive lase staršema. Šli smo na degustacijo v vinsko klet, tam sem spil vse ostanke vina, ki so ostali v kozarcih in se ga močno napil. Vino mi je stopilo v glavo, zato sem iskal svež zrak. Pri vratih sem videl svetlobo, ki sem ji sledil, prišel sem do dvajsetih stopnic, ki so vodile iz kleti. Moj poskus ni bil uspešen, ker sem se prikotalil nazaj v vinsko klet. Kar se je potem dogajalo, se zaradi padca ne spomnim...

Nekega zimskega dne smo imeli doma koline. To je bil tistikrat kmečki praznik. Praznik je bil, ker smo se takrat do sitega najedli. Svak je zjutraj pomagal očetu, da sta ulovila in zaklala svinjo. Jaz zakolu nisem prisostvoval, ker so se mi živali smilile. Bil pa sem prisoten pri malici, kjer so se jedla pražena jetra; kosilu, kjer so se jedli razni kosi pečenke; večerji, kjer je bila sveža svinjska juha iz kosti, pečena rebrca, pokušina krvavic in mesnih klobas. Žal se je pri večerji zgodil zame velik incident. Ob jedači je bil prisoten tudi alkohol, zato je mati v stanju rahle vinjenosti izjavila, da so me zamenjali v bolnici, ko sem se rodil in da nisem njihov. Oče me je z besedami, da tujega ščeneta ne bo redil, vrgel ob tla in me skoraj ubil. Da nisem njihov, ni držalo, saj so ženske redko hodile rodit v bolnico in ker je bilo v bolnici zelo malo dojenčkov, jaz sem bil celo edini fant, rojen v tistem mesecu, me niso mogli z nikomer zamenjati.

Mati je bila zaradi kmečkega dela in opravkov velikokrat zdoma. Takrat me je po navadi zaklenila samega v hišo. Jaz pa sem se znašel, odprl kuhinjsko okno in prosil soseda, da me je rešil iz „zapora“. Pri njih sem ponavadi ostal preostali del dneva in z njimi jedel. Največkrat je gospodinja naredila odlične sirove in jabolčne zavitke, ki sem jih z veseljem pojedel. Rad sem dobro jedel, zato sem, če je le bila prilika, večkrat uhajal še k dvema sosedom. Pri enih sem jedel več vrst peciva, pri drugih pa dober, še vroč domač ržen kruh.

Kasneje sem se spomnil, da naš pregovor drži tudi zame: „Kar te ne ubije, te okrepi.“ Ta majhen deček mi je čez nekaj časa povedal naslednje zgodbe:

„Zaradi pretepanj in živčnih izpadov moje mame sem pri petih letih začel močiti posteljo. Ponoči se mi je sanjalo, da sem šel na stranišče, ki je bilo zunaj, saj kopalnice takrat nismo imeli v hiši, ampak v resnici sem spal in mi je ušlo v posteljo. Mama tega ni razumela in jo je to seveda razjezilo in sem bil spet tepen. Močenje postelje je trajalo nekje do mojega šestega leta starosti. Takrat pa sem bil že dovolj star, da sem lahko pomagal pri delu z živino. Ponavadi so otroci te starosti pasli krave.

Kmalu so tudi mene začeli učiti, kako bi pasel kravo. Ta mi je enkrat ušla, sam je nisem mogel najti, zato sem na pomoč poklical staro mamo. S skupnimi močmi sva jo kmalu po tem našla, ampak ta ista krava je v tej uri, ko je bila pogrešana, naredila veliko škode sosedom. Na njivah jim je potacala ter pojedla poljske pridelke. Namreč vsa polja v okolici so bila dolga in ozka, vmes so bili ozki pašniki, ki so služili za dovoz in za pašo živine.

Paša živine mi torej ni šla dobro od rok, sem pa vseeno imel rad živali. Mama doma ni želela imeti mačk ali psa, zato sem vedno našel kako žival, ki mi je bila kot prijateljica, bodisi kokoš ali katero drugo. Igrač pri hiši ni bilo nobenih, zato sem se torej moral znajti sam. V mojem otroštvu so bili tudi lepi trenutki.

Lep dogodek, proti koncu leta, ki sem se ga zelo veselil, je bilo miklavževanje, ki sta ga stara starša po mamini strani priredila za vse svoje vnuke. To je bil velik dogodek, saj so bili prisotni: sveti Miklavž, angeli in hudiči. Zvečer smo se vsi zbrali v hiši starih staršev, ko smo zunaj zaslišali, kako rožljajo verige, kar nas je zelo prestrašilo. Vsak otrok je zbežal k svojim staršem in se jim tiščal h krilu. Sam sem moral zmoliti Sveti angel, druge molitve takrat še nisem znal. Nato je sveti Miklavž s svojim spremstvom šel od otroka do otroka in vsak je dobil darilo. To je predstavljajo doma spleten koš, poln raznih uporabnih stvari: nogavice, škornji, hlače in nekaj sladkarij, na primer suho sadje in bomboni. Na vrhu koša je bila zapičena zlata šiba, za tiste čase lep aranžma. Slabše pa sta jo odnesla pastir in pastirica, ki sta bila že v puberteti in imela najstniške izpade, zato sta dobila samo gumijaste škornje, pa še ti niso bili v lepem košu. Za pastirja in pastirico je bilo poskrbljeno podobno, kot tisti čas za marsikaterega invalida.

Namreč, včasih je bilo v navadi, da so doma invalide skrivali in je ta veljal za manjvrednega človeka. Spal je v hlevu, temu primerno se ga je tudi oblačilo in hranilo. Oblečen je bil v ponošena oblačila, jedel pa je hrano, ki je ostali družinski člani niso marali. Da pa je bil koristen na kmetiji, je moral luščiti koruzo in fižol. Mene ta usoda ni doletela, ker še ni bila določena točna okvara oči.

Okulist mi je ob ponovnem obisku svetoval, da naj uživam veliko sadja in zelenjave, ker je menil, da mi primanjkuje vitaminov in mineralov in se mi zaradi pomanjkanja letih vid stalno poslabšuje. Starša sta okulistu povedala, da je na kmetiji samo sezonsko sadje in zelenjava, zato je okulist predlagal, da naj vsak dan spijem eno

surovo jajce. Surovo jajce sem rad spil; kaj pa mi je preostalo drugega, dokler se mi ni pripetilo, da sem skoraj pojedel majhnega piščančka. Mnogo kokoši so imeli stari starši po materini strani, kjer sem tudi našel kako jajce. Z mamo sem zmerom rad šel do njenih staršev. Dedek me je imel zelo rad. Bil je bil mojster za vse, imel je tudi majhno mizarsko delavnico, velikokrat sem bil zraven njega, ko so izpod njegovih rok nastajale razne mojstrovine in pa tudi pri popravilu kmečkega orodja. Enkrat sem ga videl, da je popravljaj ranco. To je preprost lesen čoln, s katerim smo potovali čez Dravinjo, ko je ta narasla. Ta čoln je bil dolg približno dva metra in širok en meter. Za sedeže je imel dve deski, ni imel motorja, ampak se ga je poganjalo z dolgim drogom, ko pa je bila Dravinja višja, se ga je poganjalo z lesenimi vesli. Njihova posest je bila na dveh bregovih reke Dravinje. Ko je bila suša, je bila skoraj povsod prehodna, drugače pa smo se do posestva peljali s prej omenjeno ranco. Pot čez Dravinjo do posestva je bila dolga približno 200 metrov, v vožnji sem zelo užival. Užitek pri vožnji z ranco ni trajal dolgo, ker so se starši in stari starši sprli. Do spora je prišlo, ker so bili doma večni prepiri, tudi zaradi vdajanja alkoholu, h kateremu je bil nagnjen oče, kmetija je bila zelo zadolžena, izplačati je bilo treba dve dediščini, očetovemu bratu in sestri, ter hkrati poplačati stare dolgove. Oče je mamo velikokrat pošiljal na njen dom, da bi zaprosila še za več dediščine pri svojih starših. Zaradi izsiljevanj glede dediščine so se naši odnosi poslabšali in se k njim nisem smel vračati. V mojem srcu je tako nastala velika praznina.

V svoji nevednosti in majhnosti nisem vedel, kdo v prepiru ima prav, zato sem zaupal svojim staršem, še zlasti svoji mami, v kateri sem videl najbolj prizadeto osebo. Pozneje sem ugotovil, da to ni res. To me je potrla in spoznal sem, da sovraži vse in vsakogar, kar ni po njeni volji. Na očetovi domačiji nismo živeli sami, na dvorišču v starejši hiši je živela očetova mati.

Oče je želel, da jo kličem babica, tega nisem znal izgovoriti, klical sem jo „babla“. To očetu ni bilo všeč, zato me je kaznoval. Kadar sem v prisotnosti očeta babico imenoval „babla“, sem bil tepen. Prav tako sem bil tepen, če me je babica zatožila očetu, da sem jo poklical ravno „babla“. Da sem se izognil tepežu, sem jo klical kar mati. Starejšega brata, na primer, tepež ni doletel, ker se je tik pred vstopom v osnovno šolo vrnil z dolgotrajnega bolnišničnega zdravljenja.

Ker je bil slaboten, sem zanj moral poskrbeti jaz, saj so starši imeli veliko dela na kmetiji. Hitro zatem sva skupaj z bratom začela obiskovati osnovno šolo, kar pa je predstavljalo veliko breme zame, ker brat ni bil duševno in telesno dozorel. Ravno zaradi moje močne slabovidnosti nisem imel nadzora nad njim, saj je bil precej živahen in nediscipliniran, zato ga nisem imel vedno v svojem vidnem polju.

Z vstopom v prvi razred sem šel novim dogodivščinam naproti.“

Na vrh

PAMETNI TELEFONI: Predstavitev aplikacij za navigacijo v **zaprtih prostorih, aplikacije za snemanje zvočnih posnetkov**, multifunkcijske aplikacije in aplikacije za **prepoznavo predmetov s pomočjo kamere**

Avtor in sodelavec: **Safet Baltič**

Lektoriranje: *Albert Kolar*

Pošlji komentar

V tej številki revije Rikoss predstavim 3 aplikacije, ena je izmed takoimenovanih aplikacij za pomoč pri gibanju v zaprtih prostorih, druge dve pa sta izmed aplikacij z umetno inteligenco. Predstavim tudi zelo uporabno aplikacijo, ki spremeni naš telefon v zmožljiv diktafon. Vse so uporabne in dostopne za slepe in slabovidne, nekatere pa tudi za polnovideče.

Clew (klopčič)

Aplikacija Clew je namenjena za uporabo slepim in slabovidnim, za tako imenovano pomoč pri navigaciji v zaprtem prostoru. Aplikacijo uporabljamo tako, da si sami s kamero posnamemo pot, ki jo lahko shranimo za ponovno uporabo. Ko odpremo aplikacijo, se na zaslonu prikažejo naslednji predmeti in možnosti:

1. Options (možnosti), kjer nam ponudi naslednje predmete:
 - Settings (nastavitve), kjer si nastavimo merske enote, zvoke pri navigaciji in glasovno pomoč pri le-tej.
 - * Help (pomoč), kjer lahko preberemo navodila za uporabo aplikacije,
 - * Give feedback (oddaj odziv), pod to možnostjo pa lahko oddamo proizvajalcu aplikacije naš odziv glede uporabe in tudi naše predloge za bodoče nadgradnje.
2. Save a route (shrani pot), pod to možnostjo tapnemo gumb Start alignment countdown (odštevaj do poravnave), s čimer aplikacija odšteva 10 sekund do pričetka snemanja naše poti do cilja. Ko pridemo do našega cilja, pa tapnemo gumb Stop recording (zaključi s snemanjem), s čimer zaustavimo snemanje. Za tem pa ponovno tapnemo gumb Start alignment countdown (odštevaj do poravnave), kjer nam aplikacija po desetih sekundah, med katerimi shranjuje našo posneto pot, ponudi vnos imena naše poti. Po vnosu poti tapnemo gumb OK (v redu), da shranimo pot za bodočo uporabo.
3. Record a single use route (posnemi enkratno pot), ko tapnemo to možnost, aplikacija prične s snemanjem naše poti za enkratno uporabo in ko prispemo do cilja, tapnemo gumb stop recording, da konča s snemanjem. Takoj za tem pa nas aplikacija s pritiskom na gumb Start navigation z zvokom in govorom odpelje po posneti poti nazaj do začetne točke.

4. Saved routes list (seznam shranjenih poti), tukaj pa imamo po vrstnem redu glede na datum in uro shranjene naše posnete poti za vsakodnevno uporabo.

Aplikacija je brezplačna in jo lahko prenesete s pomočjo aplikacije APP store (trgovina z aplikacijami). Sam sem jo preizkušal tako v prostoru kot na prostem v okolici domovanja in je zelo natančna pri vodenju skozi prostore. Aplikacija me je tudi pozitivno presenetila pri vodenju izven prostora, kjer me je med vodenjem pred stopnicami glasovno opozorila, da naj nadaljujem po stopnicah navkreber ali pa navzdol. Toplo priporočam vsem, da si aplikacijo namestijo na svoj pametni telefon in da jo tudi sami preizkusijo.

Voice Recorder HD + (snemalnik)

Aplikacija Voice Recorder HD + (snemalnik) spremeni našo napravo v zmogljiv diktafon. Z njo lahko snemamo s pomočjo mikrofona na telefonu ali pa s pomočjo mikrofona na zapestni uri Apple watch. Ko odpremo aplikacijo, se nam na zaslonu prikažejo naslednji predmeti:

1. Settings (nastavitve), kjer lahko nastavimo format snemanja posnetkov,
2. Iphone, ko označimo to možnost, se nam na zaslonu prikažejo posnetki po vrstnem redu katere lahko predvajamo ali pa jih posredujemo drugim in jih tudi izbrišemo. Za posnetki pa se nahajajo gumbi:
 - Music (glasba), kjer lahko za ozadje našega posnetka nastavimo eno izmed pesmi, shranjenih na našem telefonu,
 - Timer (časovnik), s to možnostjo nastavimo časovnik, ob kateri uri naj prične aplikacija s samodejnim snemanjem in tudi kdaj naj konča z njim,
 - Bluetooth, ta možnost omogoča snemanje s pomočjo mikrofona na brezžičnih slušalkah,
 - AP, s to možnostjo pa vklopimo snemanje ob zaznavi govora in
 - * Gumb Recording (snemanje), s čimer poženemo snemanje.
3. iCloud (Applova storitev shranjevanja v oblaku), če označimo to možnost, nam aplikacija prikaže shranjene posnetke v oblaku, lahko pa tudi pričnemo s snemanjem in posnetek shranimo v oblak,
4. Reminder (opomnik), pod to možnostjo se nam prikažejo nastavljeni snemanja po časovniku in jih lahko spreminjamo po želji, ali pa jih izbrišemo,
5. Recents (nedavni), tukaj nam prikaže nedavno ustvarjene posnetke,
6. Calendar (koledar), tukaj nam pokaže seznam naših posnetkov po datumih
7. Trash (smeti), pod to opcijo pa se nahajajo izbrisani posnetki, ki jih lahko obnovimo ali pa jih dokončno izbrišemo iz naše naprave.

Kot sem že na začetku omenil, se v primeru, da ste uporabniki pametne ure Apple watch, aplikacija namesti tudi nanjo. Na sami uri lahko snemamo zvočni posnetek in ga za tem poslušamo prek zvočnika na uri, ali pa ga pošljemo na naš pametni telefon, ali pa posnetek izbrišemo z ure. Aplikacija ustvarja visoko kakovostne posnetke, ki jih lahko shranimo v več vrst formatov vse od MP3, pa do ostalih zvočnih formatov. Če uporabljate diktafon pri vsakodnevnih opravilih, priporočam preizkus aplikacije Recorder (snemalnik) na vašem pametnem telefonu.

Via opta daily

Aplikacija Via opta daily je namenjena za uporabo slepim in slabovidnim osebam. Aplikacija je brezplačna. Je zelo preprosta za uporabo. Ko jo odpremo, se na dnu zaslona nahajajo 4 gumbi, in sicer:

- Object (predmet), ko označimo to možnost tapnemo po zaslonu zgolj enkrat, za čimer nam bralnik zaslona pove, katere predmeti je preskeniral,
- Color (barve), ko označimo to možnost, prične aplikacija s skeniranjem barv in nam posreduje govorne informacije glede barve,
- Text (tekst), s to možnostjo preskeniramo tekst na listu papirja in nato nam aplikacija prebere tekst,
- Money (denar), s to možnostjo pa nam posreduje informacije o vrednosti bankovcev.

Kot že na začetku omenjeno, je aplikacija zelo enostavna za uporabo. Treba je omeniti, da je pri zaznavi predmetov zelo skopa, ter da ne zaznava šumnikov pri zaznavi teksta. Ostali možnosti, kot je prepoznavna barv in bankovcev, pa delujeta brezhibno.

Vocal eyes AI

Vocal eyes AI je še ena izmed hitro razvijajočih aplikacij s področja umetne inteligence. Je zelo preprosta za uporabo in sicer, ko jo odpremo, se na zaslonu nahaja zgolj en gumb. Ko tapnemo gumb, nam aplikacija z govorom v kratkem času oznani predmete, ki jih je zaznala. Treba je povedati, da je delovanje aplikacije zelo hitro in je pri prepoznavi predmetov dokaj natančna, s čimer je korak pred ostalimi sorodnimi aplikacijami, ki potrebujejo bistveno več časa za prepoznavo predmetov v naši okolici. Priporočam testiranje in uporabo.

Na vrh

NAMIGI IN NASVETI: Firefox Send - **odlično orodje za deljenje datotek**, Odkrivanje slabih sektorjev pogona **računalnika**

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: *avtor*

Pošlji komentar

127. Firefox Send - odlično orodje za deljenje datotek

Če še nimate priljubljene oblačne storitve za deljenje dokumentov in drugih datotek, vam priporočamo, da preizkusite najnovejšo oblačno storitev organizacije Mozilla. Gre za oblačno storitev Firefox Send, ki omogoča brezplačno in enostavno izmenjavo dokumentov, fotografij, video gradiva in druge vsebine in sicer do velikosti 2,5 gigabajtov.

Storitve v oblaku so priljubljene, saj predstavljajo odličen način za shranjevanje raznoraznih dokumentov in njihovo deljenje. Prav tako je takšen način hrambe in izmenjave podatkov zelo priročen, saj ne potrebujete dodatne strojne opreme, kot na primer zunanjih podatkovnih nosilcev in podobno. Vse, kar potrebujete, je internetna povezava in spletni brskalnik.

Oblučna storitev Firefox Send omogoča deljenje datotek do velikosti 2,5 gigabajtov. Storitev zagotavlja varno izmenjavo podatkov z uporabo šifriranja od uporabnika do uporabnika, za dodatno varnost pa lahko poskrbimo še z nastavitvijo kompleksnega dostopnega gesla.

Poleg nastavitve gesla oblačna storitev Firefox Send omogoča še določitev datuma veljavnosti posamične datoteke v skupni rabi, določimo pa lahko tudi največje dovoljeno število prenosov za vsako datoteko posebej.

Novo oblačno storitev organizacije Mozilla lahko uporabljamo na dva načina. Prvi je brez registracije, pri čemer je velikost datotek omejena na en gigabajt. Z registracijo pa se velikost datotek poveča na 2,5 gigabajtov.

Oblučno storitev Firefox Send lahko uporabljamo na vseh sodobnih spletnih brskalnikih in za deljenje datotek zadošča, da uporabimo metodo »povleci in spusti«.

Nadvse zanimiva oblachna storitev organizacije Mozilla je dosegljiva na spletni povezavi <https://send.firefox.com/>.

Vir: <https://www.racunalniske-novice.com/>

128. Odkrivanje slabih sektorjev pogona računalnika

Slabi sektorji so deli trdega diska, ki niso več uporabni za branje ali zapisovanje podatkov. Povzročijo slabo delovanje diska in pregrevanje računalnika. Obstaja pa tudi možnost, da izgubimo pomembne podatke in naletimo na »modri zaslon smrti«. Da bi se temu izognili, obstajajo različni brezplačni programi, s katerimi lahko najdemo slabe sektorje in jih popravimo.

Zavedati se moramo, da v primeru resnejših težav to ni optimalna rešitev. Skoraj vsaka tovrstna brezplačna oprema je na različne načine omejena – običajno ne dopušča popravila sektorjev z večjimi datotekami ali pa na primer omejuje število datotek, ki jih je možno prenesti v dobre sektorje. Za začetek pa je lahko brezplačni program popolnoma dovolj, da odkrijemo morebitne težave.

Seagate SeaTools

Seagate ponuja dve brezplačni različici programa za preverjanje trdih diskov – SeaTools for Windows in SeaTools v različici za zagon s prenosnega medija. SeaTools for Windows je enostaven za uporabo, medtem ko ima SeaTools za ločen zagon na voljo nekaj več funkcionalnosti. Odkrivanje in popravljanje slabih sektorjev s programom SeaTools je enostavno in hitro.

SeaTools for Windows ponuja nekaj temeljnih testov, ki lahko ustvarijo uporabno sliko stanja pogona vašega računalnika. Preveriti je možno vse vrste notranjih pogonov, pa tudi zunanje pogone, povezane preko vmesnika USB ali povezave firewire. Program bo brez težav preveril večino diskov ne glede na znamko, poleg tega pa poda tudi uporabne podatke o disku, recimo serijsko številko, kapaciteto, obrate, velikost predpomnilnika in različico strojne programske opreme.

Macrorit Disk Scanner

je program, ki omogoča zelo enostavno odkrivanje slabih sektorjev na trdem disku. Uporaba je popolnoma enostavna, saj je program prenosljiv in ga ni treba niti namestiti. Ponuja vizualno predstavitev poteka preverjanja in prikazuje tudi morebitne slabe sektorje. Program se redno posodablja in odlično deluje na več različicah operacijskega sistema Windows. Uporabna funkcionalnost tega programa

je tudi prikaz poteka preverjanja in preostalega časa. V plačljivi različici programa sicer najdemo več funkcionalnosti, ki bodo prav prišle tistim, ki potrebujejo program za redno uporabo, ne le za občasno preverjanje diska.

GSmartControl

je možno namestiti na disk ali uporabljati v prenosni različici. Deluje na različicah operacijskega sistema Windows od XP do 10, na voljo pa je tudi za Mac in Linux. Ponuja tri različne teste za trdi disk in prikaže podrobne rezultate testiranja, ki omogočajo temeljit vpogled v stanje diska:

- kratek test v dveh minutah zazna večje poškodbe na trdem disku;
- razširjeni test v dobri uri preveri celotno površino trdega diska in odkrije vse morebitne napake;
- transportni test pa v petih minutah razišče trdi disk z namenom odkrivanja napak in poškodb, ki so se morda pripetile med prevozom diska.

Prav tako poda zanimive informacije o trdem disku, na primer podatek o tem, kolikokrat se je disk zagnal, kolikšen je delež napak in kolikokrat je bila sprožena kalibracija pogona.

HDDScan

je brezplačni program za testiranje vseh mogočih trdih diskov, ne glede na znamko oziroma proizvajalca. Na voljo je v prenosni različici, torej ne zahteva namestitve. Je enostaven za uporabo, žal pa nima dokumentacije ali namigov za uporabo različnih funkcij. Podpira večino povezav in vmesnikov ter se redno posodablja. Deluje na operacijskih sistemih Windows 10, 8, 7, Vista in XP ter na sistemu Windows Server 2003.

Slabi sektorji se lahko pojavijo povsem nepredvidljivo, tako da se splača diske redno preverjati. Nič nas ne stane, lahko pa si prihranimo kak siv las.

Vir: <https://www.racunalniske-novice.com/>

[Na vrh](#)

NOVIČKE: Diopta vision news 2019, V nekaterih javnih knjižnicah možna uporaba pripomočkov za osebe z okvaro

vida, Kakšna bo prihodnost razvoja belih palic,
Elektronska informacijska zdravstvena pisarna,
Astronomija osebam z okvaro vida odslej dostopnejša

Avtorja in sodelavca: *Aleš Kuhar in Jožef Gregorc*

Lektoriranje: *Albert Kolar*

Pošlji komentar

Diopta vision news 2019

Po enoletnem premoru je 23. oktobra ponovno v prostorih znanega ljubljanskega hotela potekal dogodek Diopta vision news 2019, na katerem so bile predstavljene nekatere novosti s področja tehničnih pripomočkov in programske opreme za slepe, slabovidne in dislektike, obiskovalci pa so nekatere nove izdelke lahko tudi preizkusili. Za osebe s popolno okvaro vida je bil predstavljen izdelek britanskega giganta Humanware Braille note taker. Gre za prenosnik z vgrajeno brajevo vrstico; namenjen pa je izključno popolnoma slepim uporabnikom, saj nima vgrajenega običajnega zaslona. Predstavljen je bil še tabličnik Braille note touch, za slabovidne pa so bili predstavljeni tudi nekateri novi modeli elektronskih lup serije Reveal16. Dogodek je praviloma organiziran vsaki dve leti.

Vir: <https://www.diopta.si/dogodki/diopta-vision-news-2019/>

V nekaterih javnih knjižnicah možna uporaba tehničnih pripomočkov za osebe z okvaro vida

Od oktobra je v knjižnici Domžale ter v njenih podružnicah v Trzinu, Mengšu, Ihanu, Moravčah in Šentvidu za pomoč pri izboru gradiv možna uporaba tehničnih pripomočkov za osebe z okvaro vida, kot so elektronske lupe, bralne mizice in lučke; na voljo pa je tudi osebni računalnik z nameščenim bralnikom in povečevalnikom zaslona, slovenskim sintetizatorjem govora eBralec in brajevo vrstico. Med drugim lahko v knjižnicah uporabljamo tudi predvajalnik zvočnih knjig DAISY. Domžalska knjižnica se je tako pridružila knjižnicam, ki take storitve ponujajo že dlje časa.

Vir: <http://www.zveza-slepih.si/2019/10/ponudba-za-slepe-in-slabovidne-v-knjiznici-domzale/#.XbiZ3-Q1vug>

Kakšna bo prihodnost razvoja belih palic

Na tržišču je že dolga leta obstajalo nemalo različnih vrst in modelov pripomočkov za samostojno gibanje oseb s popolno okvaro vida, kot so bele palice. Tokrat pa si je ekipa ameriških razvijalcev zadala povsem nov izziv, saj je razvila revolucionarno novost. Gre za pametno belo palico We walk. Ima namreč vgrajena tipala za zaznavo ovir, na nje pa opozarja s tresljaji. Kar pa je najbolj pomembno, je, da sta vanjo integrirana GPS vmesnik in sistem za povezavo z našo pametno mobilno napravo prek povezave Bluetooth. To bo slepi osebi omogočalo komunikacijo z Google asistentom, saj bomo neposredno pridobivali govorna navodila o poti in morebitnih ovirah, programirali pa jo bomo kar s pomočjo pametne mobilne naprave. Uporabljala bo zemljevide Google Maps. Prvi jo je na svoji poti preizkusil Kursat (Kürşat) Ceylan na eni izmed postaj ameriške podzemne železnice, saj se je znašel v povsem neznanem okolju. Tako je lahko brez težav pridobil informacije o poti do izhoda ter o prihodu lokalnega avtobusa.

Vir: https://www.goodnewsnetwork.org/smart-cane-uses-google-maps-and-sensors-to-identify-surroundings/?fbclid=IwAR13AWHFOTj_S4RugsUiWxPzYKq23nuudVgruwGpnQ3iJKFc9HG38IOOy1U

Elektronska informacijska zdravstvena pisarna

Vsem uporabnikom je odslej na voljo spletni elektronski informacijski zdravstveni portal, ki je povsem prilagojen za uporabo z vsemi bralniki zaslonske slike. Zavarovanci lahko kar prek domače mobilne ali prenosne naprave opravljajo osnovne storitve, kot so: naročanje ali prenaročanje na morebitni pregled ali poseg, spremljanje dodelitve termina naročila, možnost neposrednega oddajanja pripomb ustanovi, pri kateri smo naročeni na pregled ali poseg, in preklic naročenega termina. Prek portala pa imamo tudi vpogled v naša izdana zdravila prek e-receptov ter veljavnosti e-napotnic. Na voljo pa nam je tudi arhiv vseh izdanih terapij ter e-napotnic, tudi tistih, ki smo jih že koristili ali pa so potekle. Prek aplikacije nam je na voljo tudi vpogled v zgodovino naših urejenih zdravstvenih zavarovanj. Registracija je brezplačna. Pomembno je le, da imamo na napravi nameščeno digitalno elektronsko potrdilo Sigen-CA, ki ga pridobimo na katerikoli upravni enoti, zadostuje pa nam tudi digitalno potrdilo spletne banke Klik NLB. Portal je za uporabnika povsem varen in personaliziran.

Vir: <http://zvem.ezdrav.si>

Astronomija osebam z okvaro vida odslej bolj dostopna

V enem izmed ameriških planetarijev so se odločili, da bodo poskusili področje astronomije kar najbolj približati tudi osebam z oviranostjo. Gre za ilustracije, natisnjene s pomočjo brajevega tiskalnika in risalnika, saj si bodo lahko le tako osebe s popolno okvaro vida lažje predstavljale teleskop, ozvezdja, nebesna telesa in pojave, nekatere procese pa poskušajo ponazoriti tudi z zvočnimi učinki. Le tako bi bilo lahko tudi področje astronomije bolj dostopno.

Vir: https://news.harvard.edu/gazette/story/2019/08/astronomy-lab-at-harvard-makes-accessibility-a-priority/?utm_content=99010880&utm_medium=social&utm_source=facebook&hss_channel=fbp-1471461369732170&fbclid=IwAR3qyy0icHiloCTyGdilERXH9zT_33hGXzCoMfj1YF23RtGAYvUFba_rp

[Na vrh](#)

MEDNARODNE **NOVIČKE**: Pregled aktivnosti EBU 2019,
Poročilo EBU o 33. členu CRPD, Vprašalnik o vključujoči
izobraževalni mobilnosti, Izjava WBU ob mednarodnem
dnevu mest, Implementacija ciljev trajnostnega razvoja

Avtor: **Anja Uršič**

Prevod in lektura: *Jure Škerl*

Pošlji komentar

Pregled aktivnosti EBU 2019

V letu 2019 so Evropska zveza slepih in njene članice izvedle številne aktivnosti s ciljem razvijanja vključujoče Evrope, v kateri bodo slepi in slabovidni državljani uživali enake pravice in dobivali enake priložnosti kot vsi ostali.

EBU si v sodelovanju z evropskimi in nacionalnimi oblastmi prizadeva, da so pravice slepih in slabovidnih oseb pri pripravi prihodnje zakonodaje upoštevane v največji možni meri. Ob tem zbira primere dobrih praks za varno in neodvisno mobilnost slepih in slabovidnih oseb ter pripravlja stališča ter odgovore za potrebe posvetovanj Evropske komisije. Na zvezi pripravljajo tudi analitično poročilo o 33. členu Mednarodne konvencije o pravicah invalidov, ki določa njeno implementacijo na ravni posameznih držav in spremljanje tega procesa. To poročilo bo OZN vnesla v svojo zbirko dokumentov.

EBU nudi podporo svojim članicam pri prizadevanjih za izboljševanje in implementacijo zakonodaje in politik Evropske unije. Junija letos je zveza organizirala kongres GEAR na temo enakopravnosti spolov, ki so se ga udeležili voditelji posameznih nacionalnih članic. Posebej za mlade slepe in slabovidne osebe je bil zagnan program ADVISE, v okviru katerega jim je nudeno spremstvo pri iskanju dela v Avstriji, Črni gori, na Poljskem in v Španiji. V sodelovanju z moldavsko članico zveze je bil pripravljen interni dokument v 13 jezikih, ki prinaša strategije za zagovarjanje interesov skupnosti slepih in slabovidnih oseb na srečanjih z evropskimi ter nacionalnimi zakonodajnimi in izvršnimi telesi.

Nadaljuje se program osveščanja javnosti, zlasti s pomočjo sodobnih ter dostopnih orodij, kot so spletne strani, e-novičniki, Facebook in Twitter. Članici iz Islandije in Srbije pripravljata dogodke za informiranje o Mednarodni konvenciji o pravicah invalidov, strokovnjaki pa so izdelali video ter brošuro za osveščanje javnosti o pomembnosti načela dostopnosti volilnega glasovanja. EBU vsak mesec izdaja podkast Access na temo dostopnih tehnologij.

Zveza nenehno izvaja proces utrjevanja svoje mreže. Za mlade politike, ki delujejo bodisi v svojih državah ali na evropski ravni, sta bili izdelani e-delavnici, naslovljeni »Spoznajte EBU« ter »Izboljšajte veščino pisanja«. EBU podpira tudi nacionalne komiteje za slabovidnost (na Hrvaškem, Cipru ter Finskem) in komiteja za starostnike (v Sloveniji in na Cipru).

Vir: www.euroblind.org

Novo poročilo Evropske zveze slepih o 33. členu Mednarodne konvencije o pravicah invalidov – Nacionalna implementacija in spremljanje

Namen zbirke podatkov, ki jo upravlja Evropska zveza slepih, je njenim članom, vodjem kampanj in političnim odločevalcem nuditi podporo ter priskrbeti informacije o napredku posameznih držav pri implementaciji določil Mednarodne konvencije o pravicah invalidov. Omenjeno poročilo podrobno naslavlja napredek pri uveljavljanju 33. člena, ki določa načine njene implementacije po posameznih državah in spremljanje tega procesa.

Konvencija zahteva specifične strukturne reforme, ki morajo biti izvedene za lažjo implementacijo. Te zahteve se hkrati nanašajo na več področij, v katerih so hendikepirane osebe udeležene tako pasivno kot aktivno, in se skladajo z osrednjim vodilom, ki se glasi: »Nič o nas brez nas.«

To je že drugo poročilo EBU o 33. členu. Prvo je leta 2015 pripravil Philippe Chazal, v njem pa je poleg člena 33 obravnaval tudi člen 35. Trenutno poročilo gradi na ugotovitvah prejšnjega in prinaša pregled medtem doseženih sprememb, v skladu z novimi usmeritvami, ki jih je sprejel Komite o pravicah hendikepiranih oseb. Poročilo ima torej dvojni namen: prvič, poročati o izkušnjah članic EBU in drugič, obveščati njihovo najširše članstvo. Prav zato so informacije o zahtevah konvencije do zakonodajalcev vključene v sekcijo o administrativnih pripravah, in sicer v obliki pojasnil za bralce, ki še niso seznanjeni s to temo.

Poročilo je v celoti dostopno na spletnem naslovu:

http://www.euroblind.org/sites/default/files/documents/article_33_2019_report2.pdf

Vir: www.euroblind.org

Raziskava o vključujoči mobilnosti v izobraževanju

Flamski center za vključujoče visokošolsko izobraževanje in tamkajšnje Ministrstvo za izobraževanje sta prejela sredstva evropskega programa Erasmus+ za izvedbo projekta Vzpostavljanje preišljene politike in okvira za vključujočo mobilnost v Evropi (angl. krat. EPFIME). V projektu sodelujeta še študentska mreža Erasmus in zveza AHEAD za dostopnost visokega šolstva hendikepiranim osebam. Več informacij o projektu je dostopnih na spletni strani Flamskega centra za vključujoče visokošolsko izobraževanje.

Projekt je bil zagnan maja letos, partnerji pa trenutno zaključujejo prvo fazo projekta, v kateri so raziskovali trenutno stanje na tem področju. Podporni center za vključujoče visokošolsko izobraževanje je rezultate podrobneje predstavil na novembrskem srečanju Zveze za vključujočo mobilnost (angl. krat. IMA). Na spletni platformi inclusivemobility.eu sta bili izvedeni dve anketi, obe v angleškem in nizozemskem jeziku, s katero so želeli zbrati čimveč dragocenih informacij od vseh zainteresiranih deležnikov (predvsem študentov, univerz ter nacionalnih oblasti). Prva anketa je bila namenjena študentom, vsi, ki so jo izpolnili, pa so bili vključeni tudi v nagradno igro, v kateri so dvema srečnima dobitnikoma podelili bon v vrednosti 200 evrov za potovanje z mrežo Interrail. Druga anketa je ciljala na visokošolske izobraževalne ustanove oziroma zaposlene, ki so zadolženi za mednarodno izmenjavo ali za študente s posebnimi potrebami.

Več informacij o projektu je na voljo na spletnem naslovu inclusivemobility.eu.

Vir: www.euroblind.org

Izjava Svetovne zveze slepih ob dnevu mest – 31. oktober 2019

Svetovna zveza slepih je 31. oktobra obeležila svetovni dan mest, s katerim želi OZN spodbuditi zanimanje svetovne javnosti za urbanizacijo našega planeta, izboljšati sodelovanje med državami ter nasloviti izzive, ki jih urbanizacija prinaša za globalno družbo, med katerimi je glavni cilj trajnostni razvoj urbanih okolij po vsem svetu.

Temi letošnjega dneva mest sta spreminjanje družbe skozi inovacije ter boljše življenje za prihodnje generacije. Teme se menjajo letno in se nanašajo bodisi na uspešne primere urbanizacije bodisi na specifične izzive, s katerimi se soočajo v mestih po svetu. Splošno geslo, ki je aktualno vsako leto, pa je »Boljše mesto, lepše življenje«.

Danes že več kot polovica svetovnega prebivalstva prebiva v mestih, število Zemljanov, ki živijo v mestih, pa naj bi se do leta 2050 še podvojilo. Ob tem bo po napovedih leta 2030 v mestih in urbanih naseljih živela skoraj milijarda oseb s posebnimi potrebami. To dejstvo vse urbane deležnike postavlja pred izziv, kako snovati mesta, ki bodo vključujoča in dostopna za vse prebivalce.

Ob tej priložnosti Svetovna zveza slepih poziva predstavnike nacionalnih ter lokalnih oblasti, naj v svojih načrtovanjih upoštevajo potrebe skupnosti slepih in slabovidnih oseb, kot to določajo Mednarodna konvencija o pravicah invalidov, Cilji trajnostnega razvoja in Nova urbana agenda. V skladu s temi dokumenti Združenih narodov je dolžnost vlad, da sprejemajo zakonodajo ter razvijajo strategije in politične programe, ki bodo omogočali gradnjo dostopnih in cenovno sprejemljivih stanovanj (28. člen Konvencije o pravicah invalidov), gradijo infrastrukturo, ki bo hendikepiranim osebam omogočala samostojno življenje (19. in 20. člen) ter spodbujajo razvoj dostopnega javnega prevoza, javnih objektov, storitev in informacijskih ter komunikacijskih tehnologij (9. člen). Ob tem morajo oblasti skrbeti tudi za varnost (5. in 15. člen). O trajnostnih, vključujočih in varnih mestih za vse govori tudi 11. točka iz Ciljev trajnostnega razvoja.

Svetovna zveza slepih obenem poziva države in mesta po svetu, naj delujejo v smeri doseganja ciljev s področja urbanizacije, ki jih vsebuje Agenda 2030, in izpolnijo zaveze iz Nove urbane agende. Slednja predstavlja akcijski načrt za transformacijo mest v trajnostna in vključujoča okolja, ki so ga države članice ZN sprejele leta 2016, in je kot taka sijajna priložnost za načrtovalce, da naslovijo strukturne ovire, s katerimi se soočajo slepe in slabovidne osebe, ter uresničijo geslo »Nihče ne bo ostal zadaj.«

Vir: <http://www.worldblindunion.org/English/Pages/default.aspx>

Izvršni direktor Svetovne zveze slepih poziva svetovne voditelje, naj sprejmejo nujne ukrepe za implementacijo Ciljev trajnostnega razvoja

Izvršni direktor Svetovne zveze slepih ter stalni predstavnik skupnosti slepih in slabovidnih oseb, Jose Viera, je 25. septembra na Visokem političnem forumu o trajnostnem razvoju, ki je potekal na sedežu OZN v New Yorku, nagovoril tam zbrane svetovne voditelje. Šlo je za vrh akcijskega načrta Cilji trajnostnega razvoja, ki se je odvijal pod okriljem 74. seje Generalne skupščine Združenih narodov. Voditelji držav in vlad ter relevantni deležniki so na njem preverjali napredek pri implementaciji Agende 2030 za trajnostni razvoj ter uresničevanju 17 trajnostnih ciljev.

Ob tem, ko je pozdravil dosežen napredek na tem področju, je svetovne voditelje pozval, naj takoj začnejo izvajati naslednje ukrepe za dokončno izpolnitev 17 ciljev: postavite človekove pravice v osrčje prihodnjih politik; zagotovite polno in enakopravno participacijo marginaliziranih skupin na vseh ravneh implementacije ciljev trajnostnega razvoja; uskladite nacionalne fiskalne politike z načeli človekovih pravic; zagotovite sistemska sredstva za skupine, ki so najbolj ogrožene; zagotovite sredstva in okrepite napore pri zbiranju, analizi in razčlembi podatkov po spolu, starosti, posebnih potrebah in drugih kategorijah, saj bo le to omogočilo načrtovanje politik, ki bodo temeljile na preverjenih informacijah; dosledno podpirajte načeli dostopnosti ter vključenosti, ki osebam s posebnimi potrebami omogočata aktivno in enakopravno participacijo v družbi; izpolnite zaveze, ki ste jih zapisali v Pariško pogodbo, saj podnebne spremembe predstavljajo izziv za celotno človeštvo, vključno z marginaliziranimi skupinami; in, nenazadnje, potrdite svojo zavezanost multilateralizmu in vladavini prava, okrepite mednarodne sisteme in institucije ter spodbujajte vsesplošno in varno participacijo civilne družbe na vseh ravneh.

Vir: <http://www.worldblindunion.org/English/Pages/default.aspx>

[Na vrh](#)

© 2002-2019 [Vizitka RIKOSS](#) [Uredništvo](#), [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)